

PISMA SLOVENSKIM PROSTOVOLJCEM - ROJAKOM - POŠILJA IVAN UČENIKOV

Št.1.

30. SEPTEMBRA 1941

SREDNJI VZHOD

Dragi moji prijatelji in rojaki!

Kakor sem Vam že zadnjič osebno sporočil in obljubil, bi želel, da ostanem z Vami vsemi v stikih tudi takrat ko me ni med Vami. Danes poskušam to svojo obljubo uresničiti. Moj namen je predvsem, da Vam od časa do časa sporočim, kaj je novega v naši ožji in tudi širši domovini. Pa tudi drugih stvari si imamo veliko povedati.

Naj bo danes to moje prvo pismo. Da bo branje po možnosti vsem pristopno, pišem pisma v več izvodih. Želel bi, da bi vsaj vsaka četa prejela po en izvod. Pričakujem pa od Vas vseh, da ta pisma izročate dalje tovarišem, ki bi tudi radi nekaj zvedeli iz domovine. Na ta način nam bo mogoče nekoliko pokramljati med seboj in sicer čisto po domače. Naši skupni sovražniki so v teku zadnjih 20 let korenito poskrbeli, da se naša materna govorica ne čuje med nami tako kakor pa bi bilo potrebno. Posebno pa so z vso divjaško naslodo zatirali našo tiskano slovensko besedo. Naša slovenska pesem je morala utihniti, slovensko knjigo pa so sežigali in umičili. Poskušajmo sedaj vsaj nekaj tega zopet osvežiti in nadomestiti. Pričakujem od Vas vseh, da sodelujete in da mi pišete - ne zato, da mi ne bo dolg čas, pač pa zato, da bomo vsi med seboj povezani kot bratje v rodni hiši. Vaše prispevke bom zbiral in tiste, ki so namenjeni nam vsem, bom v svojih pismih priobčil. Ta naša pisma, ki jih imenujem po Kalvariji Primorskih Slovencev nimajo nobenih leposlovnih ali celo časnikarskih pohleptov, pač pa naj bodo čista domača vez med Vami in Jugoslovanskim odborom iz Italije. Pišite mi o vsemu, dobremu in slabemu! Naj Vam v teh težkih dneh nadomestim očeta, mater, sestro, dekle, Vi pa, moje prijatelji, nadomestite meni - mojo družino!

Tako, prijatelji, sedaj pa kar pridno v roke črnilo in papir!

KAJ PRAVIJO V DOMOVINI?

Iz Julijske Krajine smo dobili žalostne vesti. Splošno pomanjkanje je že tako občutno, da ljudje sedaj - v jeseni - ko je bilo ponavadi zmeraj vsega dovolj, dobesedno stradajo. Prav posebno slaba prede meščanom. Kmetu so pobrali skoro vso živino in tudi žito, koružo in krompir pobirajo kar od kraja. Masti, slanine, masla in olja sploh ni mogoče več dobiti. Nezadovoljstvo rase posebno v velikih industrijskih središčih, pri nas zlasti v Trstu in Tržiču (Monfalcone), v Italiji sami pa v Milanu in Torinu. Iz Genove poročajo nasprotniki fašizma, da so demonstracije delavstva tamkaj na dnevnem redu. Po ulicah je vse polno napisov proti fašizmu in proti vojni. Nemška policija, ki je sedaj raztresena po vsej Italiji se z vsemi silami in tudi nasilji trudi, da zatire vsako protifašistovsko in protigermansko gibanje. Fašistovski mogočniki so zelo nezadovoljni z nemškim nadzorstvom in je prišlo v nekaterih krajih, zlasti na Reki in tudi v Trstu do očitnih navzkrižji med Nemci in Lahi.

Delavstvo je skoro vse proti fašizmu in sabotaže so na dnevnem redu. Statistika obsodb v Julijski Krajini pravi, da je bilo v zadnjih časih kaznovanih 287 oseb, ker da so poskušale v industrijskih podjetjih ovirati delo za vojne cilje. V tovarni letal v Tržiču sta pred kratkim izbruhnili dva obširna požara, ki sta uničila nekaj desetih nemških letal, ki se tu izdelujejo. V Podkrajju so neznanci zažgali veliko skladišče sena in slame. V železniški popravljalnici v Trstu imajo v popravilu nekaj sto železniških vagonov, ki so jih očitno onesposobili železničarji sami. Povsod ima policija polne roke dela, vendar preveč sreče nimajo. V Trstu so protifašisti na Barkovaljanski cesti 14 dni zaporedoma pisali po zidovih: "Dol fašizem, kruha nam dajte"! Vsak večer so cesto stražili kvesturini in fašisti, vendar so vsak dan znova sledili sveži

napisi. Po Trstu, Tržiču, Gorici in Vidmu krožijo stalno letaki, v katerih pozivljajo ljudi, naj vsak po svoji moči slabi italijansko vojno industrijo, ker da na ta način največ pripomore k temu, da bo vojne čimprej konec. Celo navodila izdajajo, kako se najlaže in neopaženo kvarijo avtomobilski motorji, lokomotive, železniški vagoni itd. V arzenalu San Marco v Trstu so odpustili in pozaprli veliko število delavcev zaradi sabotažnih del. Mnogo slovenskih in italijanskih delavcev so odposlali v Nemčijo, iz Nemčije pa prihajajo nemški delavci. Sploh zapovedujejo po laških podjetjih, zlasti tistih, ki so namenjeni za vojaške potrebe, Nemci.

Veliko strahu med fašisti je povzročila govorica, da namepravajo Angleži napad na Sicičijo in da mislijo zasesti vso Južno Italijo. Strah od angleške invazije je tako velik, da so morali vsi večji časopisivi Italiji zanikati te vesti z zatrdilom seveda, da je Italija tako močna, da si bo vsakdo temeljito premislil, predno bo položil nogo na "sveto" italijansko zemljo. Da pa je moral biti strah med fašistovsko gospodo v resnici velik, dokazuje dejstvo, da so brzojavno vpoklicali vso obalno milico, ki so jo bili poslali pred tem na dopust zaradi trgatve.

V splošnem vlada med višjimi oficirji velika nervoznost in nesigurnost glede bodočnosti Italije. Tako je baje sam general Ambrosio predočil Mussoliniju izredno kočljiv položaj Italije, ki ga je oblikoval nekako tako-le: "Če zmaga Anglija bomo izgubili vse kolonijalno cesarstvo in še marsikaj v Evropi. Finančno stanje države je že sedaj obupno. Po vojni pa bodo zmagovalci zahtevali od nas ogromne vojne odškodnine. V slučaju Angleške zmage - tako je menda nadaljeval Ambrosio - bo Italija navečji berač na svetu, v politiki pa ne bo pomenila nič. V slučaju, da zmaga Hitler - je dalje pripovedoval Ambrosio - bo Nemčija absoluten gospodar ne samo v Evropi, pač pa tudi v Afriki. Mi Italijani - tako je menda rekel - bomo morali plesati tako kakor bodo svirali Nemci. Že danes - pravi Ambrosio - so Nemci gospodarji Italije, po vojni, ki bi jo Nemci dobili, pa bi Italija bila navadna nemška kolonija! Ne vemo v koliko so te vesti, ki se trdovratno širijo po Italiji resnične, ali vsekakor je resničen smisel teh besedi. Praviijo tudi, da je hotel Mussolini Ambrosija streljati po tem razgovoru, da pa se je premislil, ker da itak nima nič generalov. (Moja pripomba: V resnici jih ne more biti mnogo, v enem samem taborišču v Keniji sem jih videl 22).

Vojaki, ki prihajajo v Italijo na dopust iz Grčije, pripovedujejo, da na Grškem vojne še ni konec. V goratih predelih Severne Grčije je na tisoče grških vojakov, ki povzročajo italijanskim garnizijam veliko preglavic. Karabinjerske patrrole po Grčiji štejejo najmanj po 20 mož. Sprehajajo pa se samo po večjih krajih, kjer je dovolj laške vojske, medtem ko si v okoliške kraje in zlasti v hribovite naselbine sploh ne upajo. Dopustniki tudi pripovedujejo, da so v Grčiji vse vojaške bolnišnice polne ranjencev. Praviijo nadalje, da veliki predeli Grčije sploh niso zasedeni. Vožnja dopustnikov domov je silno dolga. Po Egejskem morju si Lahii sploh ne upajo prevažati vojakov, zato pošiljajo dopustnike preko Soluna, Gjevgjelije in Sarajeva v Dubrovnik, kjer se šele vkrcajo na ladjo. V severno Italijo pa prihajajo dopustniki celo preko Ljubljane in Trsta. Nadalje pripovedujejo, da se laške okupatorske oblasti v Grčiji zelo dobrčkajo Grkom in hočejo s tem pokazati, da so Lahii boljši od njihovih zaveznikov Nemcev. Grki pa Lahom ne nasedajo in pripravljajo Italijanom tako odhodnico, da jo bodo pomnili stoletja. Tako pripovedujejo sami laški vojaki. Zato ni čuda, da se dopustniki otepajo misli, da bi bili poslani nazaj v Grčijo.

Disciplina je v vojski močno popustila. Naši fantje si želijo biti poslani v Rusijo, do sedaj pa našega še nobenega niso poslali na rusko fronto. Je pa nekaj tržaških fašistov odšlo z oklopno divizijo že meseca julija, do sedaj pa ni nobenega glasu o njih. Naši mislijo, da so Rusi vse poklali. V kolikor smo mogli poizvedeti je precej naših na libijski fronti.

V naših krajih so zavzela politična preganjanja zopet velik obseg. Zlasti so ponovno pozaprli mnogo naših ljudi v Gorici, na Tolminskem, v Idriji in po Krasu. Točnejših poročil še nimamo.

Po dosedanjih informacijah je preko 3800 oseb v zaporih. V ulico Coroneo v Trstu so pred enim mesecem pripeljali tudi mnogo Slovencev iz Ljubljane in okolice.

Na jugoslovansko-laški meji vladajo iste razmere kakor poprej. Meja je strogo zastražena. Nihče ne more v Zasedeno Slovenijo iz Julijske Krajine. Dovoljenja izdajajo le v najnujnejših slučajih. Knjige in časopisi, ki izhajajo v Zasedeni Sloveniji ne smejo v Julijsko Krajino. V ostalem se naše ljudstvo v Julijski Krajini drži zelo dobro. Vsi so prepričani, da bodo zmagali zavezniki in da bo potem tudi njim končno posvetila zarja svobode. S prav posebnim zanimanjem zasledujejo dogodke v Rusiji in posebno stari vojaki iz prve svetovne vojne napovedujejo smrt Nemcem v ruskih stepah.

IZ ZASEDENE SLOVENIJE

V Zasedeni Sloveniji so Lahi krotki kot jagnje. Našim bratom so pustili njihove šole, celo sveučilišče, časopise - izhajajo 4 dnevniki: "Jutro", "Slovenec", "Slovenski narod" in "Slovenski dom". Tudi vse uradnike so pustili na njihovih mestih. V Ljubljani je celo policija v slovenskih rokah. Čisto drugače pa so postopali s tistimi našimi rojaki, ki so se po vojni zatekli v Jugoslavijo in so še vedno Primorci. Vse tiste, ki so bili količkaj Lahom v Želodcu so pozaprli in odpeljali v Italijo. Večina naših Primorcev, zlasti pa tistih, ki so bili v Mariboru in okolici je zbežala v Srbijo, kjer so jih bratje Srbi sprejeli z odprtimi rokami.

V ostalem vodijo Lahi v Sloveniji popolnoma enako politiko kakor so to delali v naših krajih, ko so s polnimi hlačami zasedali našo deželo. Samo, da so takrat mamili naše ljudi z ameriškimi dobrotami, danes pa sami nimajo kaj spraviti v lačna usta. Sicer pa Lahi sami prav dobro vedo zakaj so v Sloveniji in Dalmaciji danes tako mehti, da kar narazen lezejo. Dobro vedo, da so v teh krajih samo na letovišču za par mesecev in da bo treba tudi iz Julijske Krajine pobrati šila in kopita in to "colla Divisione Celere". Da bi njihovo slovo takrat ne bilo le preveč "bliskovito", se dobrikajo našim ljudem na vse mile načine. Ravno tako figarstvo kakor na Grškem. Ampak vse to jim ne bo nič zaleglo. Vsa grozodejstva, zločini, umori, vsi nešteti hektolitri ricinovega olja, vse požgane slovenske knjige, revije, časopisi, vse zaprte slovenske šole, društva in zadruge, vsi preganjeni naši očetje, žene, bratje, sestre in otroci, vse to kriči po maščevanju. Fašizem mora plačati s krvjo to kar je v krvi sejal! To je krilatica vseh Slovencev v Zasedeni Sloveniji. Kako je pri nas pa veste sami najbolje. Vsi Slovenci so danes ene misli in ene duše: Vsi Slovenci, kjerkoli oni bivali, onkraj Soče ali onkraj Drave morajo biti zedinjeni pod streho hiše ene in ta naša hiša je VELIKA JUGOSLAVIJA. Fantje moji dragi, imam zanesljivo sporočilo, da se naši tu- in onkraj meje pripravljajo na temeljit obračun. Mi bomo našli - ko pridemo do njih - tisoče in tisoče bratov, ki bodo podžigali pete Lahom in Nemcem, kadar napoči naš dan. In ta dan mora priti, kajti Bog je pravičen in naša stvar je stvar pravice.

Tudi v Zasedeni Sloveniji naši bratje ne počivajo in nagajajo Lahom kjerkoli morejo. V časopisih seveda tega ne beremo in prav je tako. Za nas Slovence, ki smo potisnjeni med nemško in laško žrelo, je za enkrat najbolje, da delamo potihoma, da se nič ne sliši, da pa delamo strajno in da se pripravljamo čimbolj temeljito. Kadar bo prišel pravi trenutek, bomo tudi mi Slovenci pokazali, da se v ničemer ne razlikujemo od naših junaških bratov Srbov, ki se z vso hrabrostjo in nadčloveškimi naporji borijo proti brezobzirnemu in številčno grozovito nadmočnemu sovražniku in to kljub strašnim zločinom, ki jih germanska hidra in bolgarski izdajalci delajo nad trpečim ali hrabrim srbskim narodom. Bodimo tudi mi z mislijo med njimi, tam v gorah Kopaonika, ponosne Bosne in junaške Črne gore, kjer oni naši junaki prelivajo svojo plemenito kri za nas vse. Vsa Zasedena Slovenija gleda na junaško borbo srbskega naroda z občudovanjem. Ves svet, fantje, gleda danes na te junake, ki kopljejo globoke temelje veliki bodoči Jugoslaviji.

IZ HRVATSKE

Na Hrvatskem se nekaj kuha. Pavelićeva zločinska banda je padla pri Nemcih v nemilost, ker se menda preveč udingja svojemu zločinskemu gospodarju - Mussoliniju. Sedaj pripovedujejo, da bodo poskušali Nemci pridobiti dr. Vladka Mačka, da bi zamenjal Pavelića. Menda so ga že pripeljali iz nemške konfinacije na Hrvatsko. Mislim pa, da ta manever ne bo uspel, če je dr. Maček mogel še ohraniti živce tudi pod nemško tiranijo, kar je seveda zelo malo verjetno. Iz prejšnjih časov nam je dobro znano, kako so postopali Nemci s političnimi ujetniki in vemo tudi, da so jim dajali neke injekcije, po katerih je človek popolnoma izgubil oblast nad seboj. Če boste torej brali, da je dr. Maček zamenjal kraljevega morilca Pavelića na "hrvaškem tronu", potem naj Vam bo jasno, da to ni dr. Vladko Maček, pač pa nemška lutka.

V splošnem položaj na Hrvaškem ni zavidevanja vreden niti za Nemce, niti za Lahe in še najmanj za ustaške izdajalce. Zanesljiva poročila iz Hrvaške pravijo, da nima Pavelić niti 25% hrvaškega prebivalstva za seboj. Od tega je 90% zločincev, ki so pobegnili iz najrazličnejših zaporov sveta. Ti v glavnem služijo denar na račun Lahom prodane Dalmacije. Pavelićeve horde morijo prepričane Jugoslovane - Hrvate in Srbe. Nemci se sedaj na vse pretege štolijo Srbom, da bi srbski narod pozabil na masovne umore v Beogradu, Kragujevcu, Nišu, Užici in nešteto drugih mestih. Na drugi strani poskušajo Nemci vzbuditi mržnjo pri Srbih napram vsem Hrvatom in ne samo napram Pavelićevim zločincem, zato da bi se Srbi in Hrvatje med seboj poklali, medtem pa bi Nemci lahko svoje čete potegnili iz Srbije in Hrvaške na rusko fronto, kjer jih tako krvavo potrebujejo. Vendar pravi Hrvatje vedo, da sta njihova edina in resnična sovražnika samo Nemec in Lah, vedo pa tudi, da bo treba Pavelićeve ubijalce, njega samega in z njim tistega spoletskega junaka, ki se še vedno paca v Italiji, pobesiti, kar niti ne bo stalo posebnega truda. Da se na Hrvaškem nekaj kuha razvidimo tudi iz številnih atentatov, sabotažnih del, obračunavanj z ustaši, ki so na dnevnem redu.

IZ SRBIJE

Kakor sem že prej omenil se srbski narod bori za svojo svobodo z občudovanja vredno vstrajnostjo in junaštvom. Ko je začetkom aprila s tako neverjetno brzino propadla naša država, je svet zastrmel, kako je to vendar mogoče. O vzrokih in posledicah te hitre propasti bo sodila zgodovina, ali eno je gotovo: Srbski narod je ostal ravno tako junaški kakor je bil na Kumanovu in na Ceru. Srbski narod je zadivil ves svet, kajti ta narod se danes bori na življenje in smrt v sredini sovražnikovega gnezda. In če je svet mogoče za trenotek pozabil, la obstoja srbski narod, ima danes najboljše in najvernejše dokaze, da ta narod ni zatajil tradicije svojih junaških prednikov. Dragi moji fantje, slovenski prostovoljci, naj nam bo vsem ta narod in njegova junaška dela, vzgled kako je treba ljubiti domovino in kaj je treba vse žrtvovati za zlato svobodo. Podrobnejše novice o dogodkih v teh naših krajih boste čitali v "Jugoslovenskem Glasniku", zato jih tu ne bom ponavljal.

VOJAŠKA TORBA

Obema, ki iščeta svoja brata sporočam, da so naši prijatelji storili vse, da ju najdemo, samo malo potrpljenja bo treba.

Pozdravi predsednika Od našega predsednika, dr. Čoka sem prejel iz Londona sporočilo, da so naše zadeve na dobri poti. Pozdravlja Vas vse kar najiskrenejše.

Moj naslov: Ivan Učenič, "JUGOSLOVENSKI GLASNIK", Cairo, Midan Ibrahim Pasha 42/III.

PRIJATELJ - NE PIJANČUJ - ŠTEDI Z DENARJEM - MAMA TE BO VESELA, ČE JI PRINESEŠ KAKO LIRO DOMOV - BODI PRAVI JUGOSLOVANSKI VOJAK - PRIDEN, POSIŠEN IN UBOGLJIV - VSA DOMOVINA GLEDA VATE - PIŠI IN SPOROČI MI VSE KAR TE TEŽI IN KAR TE RADUJE - POZDRAVLJENI VSI!